

Erna Dyggve.

III

EJNAR DYGGVE

17. oktober 1887–6. august 1961.

Taler i Videnskabernes Selskabs møde den 27. april 1962.

1.

Af **H. P. L'Orange**.

Det første skriftlige uttrykk Ejnar Dyggve har gitt for sin interesse for den klassiske middelhavsarkeologi er, såvidt jeg vet, en artikkel i *Nationaltidende* for 6.7.1924: *De danske undersøgelser i Salona*. Dyggve var dengang 36 år gammel og hadde bak sig et liv som praktiserende arkitekt og et betraktelig arkitekturhistorisk forfatterskap.

Første gang arkeolog-arkitekten taler, er det således fra den trakt av de klassiske middelhavsland som skulle bli hans blivende hjem i arkeologien. Ved den dalmatinske kyst reiste Dyggve billedlig talt sitt hus. Det oldkristne Salona og det keiserlige Spalato ble de faste strategiske punkter hvorfra Dyggves vitenskapelige erobringstog gikk ut og hvortil de stadig vendte tilbake. Hvor vidt han enn ekspanderte over Middelhavslandene, så trekkes han dog alltid igjen tilbake til de dalmatinske kyster der seiladsen var begynt. Et av de aller siste arbeider fra hans hånd som han såvidt rakk å avslutte før sin død, er en ennu ikke offentliggjort redegjørelse for resultatene av de siste utgravninger i Spalato-palasset. Det er som om denne avhandling roper tilbake over et langt og målbevisst forskerliv som svar til den unge arkitekt-arkeolog Ejnar Dyggves første ord.

Det neste ungdomsskrift på middelhavsarkeologiens område ligger på det klassisk greske felt: *Alea-Atena-templet i Tegea*, København 1926 (Architekten 1926 bd. 28). Allerede i disse første to ytringer av Dyggves arkeologiske interesse – fra Salona og Tegea – finner vi det store spenn *fra* det klassisk-greske *til* det senantikkk-oldkristne som hele hans senere vidtfavnende vitenskapelige forfatterskap bærer i sig – en vidde og bredde i forskning og arbeidsoppgaver som er sjelden blant de klassiske arkeologer i vår spesialiserte tid. Dyggve beveget sig med samme

sikkerhet over et arkaisk tempelfelt som mellom oldkristne og bysantinske graver og martyrier.

Det slår én når man nu overskuer Dyggves livsverk som et hele, i hvor høy grad denne radikale og i sitt hjemlige miljø på mange måter ensomme forskerpersonlighet, ble en organisk viderefører og fullender av en stor dansk tradisjon på middelhavsarkeologiens område. En rekke betydelige initiativ som var blitt tatt av den eldre generasjons danske forskere, ble av Dyggve fornyet og ført frem til sitt mål. Det gjelder Dyggves arbeider i Salona, Kalydon og Lindos.

Efter første verdenskrig gjenopptok danske forskere en gammel jugoslavisk kontakt som gikk tilbake til førkrigstiden og var skapt av Johan Ludvig Heiberg. I 1922 ankom en dansk ekspedisjon til Salona som foruten Ejnar Dyggve omfattet Johannes Brøndsted og Fredrik Weilbach. Under de store dansk-jugoslaviske utgravninger som fulgte i dette år og videre frem gjennom 20- og 30-årene utviklet Dyggve sin metodiske utgravningsteknikk, sin strenge, minutøse beskrivelse og den intuitive innlevelse i materialet som kanskje var hans største styrke, kort sagt, her utviklet han den eiendommelige forskerkarakter og forskermoral som siden skulle prege alt hva han skapte. Og allerede her, i Salona og Spalato, konfrontertes han, så å si ved sine første skritt som klassisk arkeolog, med de store arkitekturtyper som så meget av hans forskerenergi, så meget av hans utgraverflid og kombinerende evne skulle vies til i fremtiden: nemlig den oldkristne basilika, det senantikke keiserpalass, teatret og amfi-teatret, endelig Adria-områdetets middelalderske kirkebygning.

Arbeidsobjektene var i 1922 den oldkristne basilika nord for Salonas murer og teatret i byens sydligere del, men ble etterhvert utvidet til Salonas byplan og det var først og fremst denne siste del som ved arbeidets begynnelse lå i Dyggves hender. I *Recherches à Salone I*, Kbhvn. 1928, gir han byplanen i beskrivelse og tegninger. I de uendelig detaljrike planer over det komplekse byanlegg møter vi nu for første gang Dyggves mesterstrek, denne originale arkeologiske tegnekunst som i all sin nøkternhet og strenge objektivitet samtidig har sin utpreget personlige nerve der som en håndskrift åpenbarer hans karakter og adskiller hans planer, elevasjoner, rekonstruksjoner og typerekker fra alle andres.

I *Recherches à Salone II*, Kbhvn. 1933, utgitt av Dyggve i samarbeide med Brøndsted, stiller Dyggve i sin behandling av amfiteatret selve mønstret for en arkeologisk monumentpublikasjon frem for oss. Det ideal en slik publikasjon streber imot, nemlig at publikasjonen kan tre i steden for monumentet selv som altså blir tilgjengelig for alle gjennom bibliotekene, er her, så langt menneskelig evne kan make det, oppfylt. I en dokumentasjon av tekst, tegning og fotografi legges monumentet som helhet og i alle dets deler frem for os. Hvert fragment er undersøkt og gjennomlyst etter form og funksjon. Først når denne minutiøse beskrivelse har gjort delene levende og virksomme i forskerens bevissthet, kan disse finne tilbake til sin opprinnelige plass i byggesammenhengen og gi sin form og funksjon tilbake til helheten. Monumentet gjenreises for vårt indre blikk.

Helt avgjørende ble for Dyggve hans utgravninger i det oldkristne gravkompleks i Marusinac utenfor Salonas murer og hans møte med den eldste kristne gravkult, i mausolé- og martyriearkitekturen. Utgravningsmaterialet og Dyggves vidtgående slutninger på basis av dette materiale foreligger i *Forschungen in Salona III. Der altchristliche Friedhof Marusinac*, Wien, 1939, i samarbeide med Rudolf Egger, som danner 3. og siste bind i den monumentale publikasjonsserie fra Salona-utgravningene. Vi skal senere komme tilbake til den teoretiske del av dette arbeide, med Dyggves vidtrekkende slutninger om den oldkristne basilikas opprinnelse. Her bare noen ord om hans fremlegning av utgravningsmaterialet.

En dyp forskerentusiasme gir Dyggve en følelse av forpliktethet, ja hengivenhet overfor tingene, en sympati som omfatter også det aller beskjedneste fragment, hvert minste vidnesbyrd varmer hans hjerte, og han anstrenger sig til det ytterste for å oppfatte hver eneste stens tale. Hans lydhørhet blir alltid større. Der oppstår en egen fortrolighet mellom forskeren og tingene, det er som om de åpner sig for hverandre, en samtale er igang. I kapitlet »Zierarchitektur und Kleinfunde« er i hvert ornamentstykke form og funksjon ja også stenhuggerarbeidets teknikk beskrevet og hele arbeidsprosessen karakterisert slik den skrider frem i forskjellige varianter og med anvendelse av forskjellige slags verktøy. Atter blir det mulig å sette det inn i dets opprinnelige saklige og formale sammenheng, det får sin plass igjen i søyler og hjelkeverk, i piller

og buer, i dørrammer, vinduer, skranker – det kristne mausolé vokser frem for vårt indre øye og anskueliggjøres i Dyggves rekonstruksjonstegninger. I kapitlet »Rekonstruktion« gjenreiser Dyggve de hellige kultbygninger, både arkitekturen og den indre innredning og utsmykning, og utarbeider, basert på disse anlegg, sin teori om den kristne basilikas opprinnelse. I kapitlet »Die Mosaiken« har vi det beste eksempel på dette ærbødige, selvut-slettende arbeide i monumentets tjeneste. Dyggves hustru, arkitekt Ingrid Møller Dyggve som alltid fulgte og assisterte ham på hans ekspedisjoner, har i ekte Dyggvesk ånd utarbeidet tegninger av gulvmosaikken sten for sten, i den meget store målestokk 1:5. Dyggve gir tilsvarende minutiøse beskrivelser av tessera-materialet, farver og geometriske mønstre som klassifiseres på det omhyggeligste. Hele arbeidsprosessen rekonstrueres.

Like viktig som Marusinac ble Kalydon for Dyggves teoretiske forfatterskap, til hvilket vi senere kommer tilbake. Ved de to danske utgravningskampanjer i Kalydon i Aitolia i 1926 og 1928, begge ledet av Frederik Poulsen og K. Rhomaios, hadde man konsentrert sig om Atene Laphrías tempelområde og om en stor gravhelligdom, et heroon, begge utenfor Kalydons murer. Det gjaldt også den tredje utgravning i 1932 da Dyggve tok del i ekspedisjonen. Det viktigste resultat av denne tredje kampanje var den endelige frilegning av gravhelligdommen, Leonteion. Publikasjonen, *Das Heroon von Kalydon*, ved Dyggve, Poulsen og Rhomaios, kom ut i København i 1934. Alt hvad utgravningene har frilagt av helligdommens arkitektur, fremlegges i tekst og bilder med Dyggves vanlige forbilledlige akribi og over disse rester gjenreiser han hele dette høyviktige kultanlegg som siden den gang har spillet en så fremtredende rolle i diskusjonen om de kristne martyriers opprinnelse.

I 1935 og 1938 var Dyggve atter i Kalydon. Det var denne gang først og fremst Artemis Laphrías helligdom utenfor byens murer som undersøkelsen konsentrerte sig om og der ble foretatt nye gravninger, stadig i samarbeide med Rhomaios. Resultatet foreligger i Dyggves monumentale Laphrionverk, *Das Laphrion. Der Tempelbezirk von Kalydon*. Med et religionshistorisk bidrag av Frederik Poulsen, Kbhvn. 1948. Laphrionverket kan betraktes som et toppunkt, et *non plus ultra* når det gjelder å gi materialet og å gjenreise monumentet over fragmenterne. På

grunnlag av en ytterst sparsom arkeologisk overlevering skjenker Dyggve her vitenskapen de kalydonske templer som var tapt og som har fulgt etter hverandre gjennom arkaisk og klassisk tid på Laphrionhøyden. Vi ser ham atter i dyp, forpliktende hengivenhet overfor monumentet og de arkeologiske levn. Av de mest ydmyke fragmenter gjenvinner han søyler, kapiteller, triglyfer, sima med vannspyere, taktegl, antefikser, akroter-sfinkser og friser. På grunnlag av geisonblokker og terrakottafragmenter kan han således gjenreise hele det arkaiske tempels takbygning med polykrom ornament- og figurutsmykning, og vise at gavlen har hatt den høyst spesielle arkaiske form av »knekkgavl« og at geison ikke har båret mutuli, men var utformet med kassetter, også dette en arkaisk unntagelsesform. I sammenheng med disse iagttagelser offentliggjør Dyggve i Laphrionverket en rekke studier til de doriske bygningsformers eldste utviklingshistorie.

Fra enkeltdelen går blikket inn i de arkitektoniske organismer. Dyggve gjennomgår templene i plan, snitt og elevasjon og stiller dem til slutt frem for oss i mesterverk av tegninger som gir dem i deres landskap. Med en egen ren og nøktern kunst karakteriserer disse tegninger med sin skarpe, distinkte strek den antikke arkitekturs forhold til landskapet. Antikken hadde en forestilling om »skjønnhetens nøyaktighet«, *κάλλους ἀκριβεία* – Plutarch benyttet uttrykket – og overfor disse tegninger melder Plutarchs ord sig for tanken.

I arbeidet med det rhodiske Lindos var en linje i dansk arkeologi truet med å brytes, da Dyggve trådte til og fullførte også dette betydelige forskningstiltak. Utgravningene var blitt påbegyndt på Lindos' akropol i 1902 og foreløbig avsluttet etter 3 store kampanjer i 1905. Utgravningsledere var Chr. Blinkenberg og K. F. Kinch. Etter at Lindos I og II var utgitt av Blinkenberg, overtok Dyggve hele materialet fra de 2 Lindos-ekspedisjoner. Det viste sig å være nødvendig å revidere og kontrollere det på stedet. I 1952 reiste så Dyggve til Lindos. Store vanskeligheter møtte her de fornyede undersøkelser fordi hele utgravningsfeltet på akropolen var forandret ved en gjennomgripende restaurering etter at de danske utgravninger hadde funnet sted. Arbeidsmaterialet fra disse utgravninger fikk derfor desto høyere dokumentarisk verdi og Dyggve publiserer det omhyggelig. Overalt etterprøves forjengernes arbeidsresultater og utgravningsmaterialet utnyttet

videre etter de strenge prinsipper for den arkeologiske undersøkelse vi nå er blitt fortrolige med i Dyggves arbeider. Sluttresultatet av samtlige 3 danske ekspedisjoners arbeide foreligger nu i Dyggves store verk *Lindos III 1 og 2*, Kbhvn.–Berlin 1961, som den utrettelige forsker så vidt rakk å få ut før sin død – hans siste storverk.

Takket være de 3 danske ekspedisjoners arbeide er idag Lindos' berømte Atenatemple og hele det mektige arkitekturanlegg det tilhører, i sine hovedlinjer klarlagt. Dyggve tegner hele det høyinteressante anlegg i plan og elevasjon og gir det dessuten i en omhyggelig plastisk modell. Atenatemplet, opprinnelig fra det 6. årh. f. Kr. og fornyet i annen halvdel av det 4. årh., men ennå, ifølge Dyggve, med den opprinnelige arkaiske tempelbygning bevart i stylobatet, er en dorisk amfiprostylos. Foran det ligger et veldig propyléanlegg fra tidlig-hellenistisk tid, altså yngre enn templet selv men dirigert av dettes akse. Utviklingshistorisk danner dette anlegg et overmåte viktig bindeledd mellom det hellenistiske og det romerske arkitekturbilde. Mens i det klassiske arkitektur-prospekt som vi f. eks. ser det på Atens akropol, de enkelte bygningsorganismer står frie og uavhengige, likesom gjenstridige ved siden av hverandre, så er i Lindosakropolens hellenistiske arkitekturkomposisjon alle bygningsindivider ensrettede, regulert inn under én overordnet plan bestemt ved parallellitet, aksialitet og symmetri. Dyggve trekker linjen fra denne komposisjon og frem til det mektige sullanske arkitektur-anlegg i Praeneste i Latium og videre frem til romersk keisertid. Lindosakropolen viser ifølge Dyggve at inspirasjonskilden til hele denne »romerske« arkitektur lå i den østlige hellenisme.

Ved sin bortgang stod Dyggve midt oppe i store arbeider i Tessaloniki og i Cividale som han gjennomførte i samarbeide med to norske fagfeller, nemlig Hjalmar Torp og den som her taler. De norske fagfeller var som Dyggve selv spesialisert på senantikkk og tidlig middelalder, men med tyngden i studiet av billedkunsten således at de naturlig supplerte Dyggve som bygningshistoriker.

I Tessaloniki, det bysantinske keiserrikets første by etter Konstantinopel, hadde Dyggve gjort en utgravning i 1939 i det keiserlige palasskvarter og gitt viktige bidrag til forståelsen av hele palassanlegget. I erkjennelsen av hans innsats ble fra gresk

side publikasjonsretten til den mektige kuppelrotunde innen pallasområdet, et av de store hovedmonumenter fra senantikken kunsthistorie, overdradd til Dyggve. Denne bygning som antas å være oppført som keiser Galerius' mausoleum ca. 300 e. Kr., ble på et senere tidspunkt overtatt av Kirken og utsmykket med praktfulle, ennå idag velbevarte mosaikker for den kristne kult. Dyggve har på grunnlag av sine bygningsundersøkelser kunnet vise at hele den kristelige nyinnredning fant sted under Teodosius den Store ved slutten av det 4. årh., en datering som bekreftes av hans medarbeideres studium av mosaikkene. Det dansk-norske samarbeide i Tessaloniki siktet frem på en fullstendig publikasjon av hele dette enestående monument og denne plan vil ikke falle hvor tungt den enn rammes ved Dyggves død. Alt hvad der foreligger fra Dyggves hånd i forbindelse med Hagios Georgios er omhyggelig forvaret hos hans norske medarbeidere og vil bli publisert i den endelige monumentpublikasjon. Da initiativet til hele denne undersøkelse er tatt av Dyggve, følger det naturlig at verket gis ut i Danmark.

(Dyggves skrifter til hans arbeide i Tessaloniki: *Kurzer, vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen im Palastviertel von Thessaloniki, Frühjahr 1939*. Budapest 1939. *La rotonde de Saint Georges*, Aten 1939 (Bulletin de Correspondance Hellenique 63, 1939, 313 f). *Compte rendu succinct des fouilles de Thessalonique*, 1939, Roma 1940 (Rivista di archeologia christiana 17, 1940, 149 ff.). *Recherches sur le Palais Impérial de Thessalonique*, Kbhvn. 1953. *Le Palais impérial de Thessalonique*, Aten 1954 (Actes du 9. congrès intern. des études byzantins, 1954). *Fouilles et recherches faites en 1939 et en 1952-53 à Thessalonique: Architecture et mosaïques*, Ravenna 1957. *La region palatiale de Thessalonique*, Kbhvn. 1958. Acta congressus Madvigiana).

I Cividale i Friuli i Norditalia, hadde helt fra 1947 Dyggve og hans to norske medarbeidere foretatt undersøkelser i »Det langobardiske tempel« med sikte på en fullstendig publikasjon av dette monument som Dyggve betegnet som en hjørnesten i Europas tidlig-middelalderke kunsthistorie. En italiensk historiker C. G. Mor deltar som innskriftsforsker i dette samarbeide. Det dreier seg om et av de allerbest bevarte langobardiske monumenter i Italia som Dyggve på grunnlag av arkitekturen og hans medarbeidere på grunnlag av billedutsmykning og innskrifter da-

terer til midten av det 8. årh., Langobarderrikets storhetstid umiddelbart før sammenbruddet. Som for Thessaloniki-arbeidet gjelder det også her at alt hvad der stammer fra Dyggves hånd i forbindelse med Cividale-arbeidet er omhyggelig forvaret hos hans norske medarbeidere og vil bli offentliggjort i den endelige monumentpublikasjon. Da initiativet til denne undersøkelse er norsk, følger det naturlig at dette verk blir utgitt i Norge.

(Dyggves skrifter til hans arbeide i Cividale: *Oratoriet (Tempiettoen) ved klostret Sa. Maria in Valle i Cividale*, Kbhvn. 1949. *Il tempio di Cividale*. Spoleto 1953. Atti del 2. congresso internaz. di studi sull'alto medioevo 1952.)

Som klassisk arkeolog vant Dyggve sitt navn ikke bare ved de store og grunnleggende monumentpublikasjoner vi har gjennomgått – Salona, Kalydon, Lindos –, men også ved et meget betydelig teoretisk forfatterskap. Hans oppdagelser og idéer på den oldkristne arkeologiske område har på mange måter vært epoke-skapende og har i høy grad preget vår forskergenerasjons debatt. Det gjelder først og fremst Dyggves teori om den oldkristne basilikas opprinnelse. To mektige religiøse tradisjonsstrømmer har ifølge Dyggve munnet ut i og formet kirkebygningen: nemlig døde-kulten og keiserkulten. La oss først se hvordan døde-kulten ifølge Dyggve har formet kirkerommet og dets innretninger.

Fra den hedenske antikk og inn i den kristelige middelalder har de etterlevendes kultus av de døde hatt et usedvanlig dypt grep på menneskene. Før 70 år siden viste Erwin Rohde i sin grunnleggende bok »Psyche« hvor dype røtter denne døde-kult hadde i de gamle folks liv og i hvilken grad den har kunnet hevde seg under de vekslende tider og religioner. Under kristnede former lever døde-kulten videre inn i middelalderen, heroskulten forvandler seg til martyrkult. Heroskulten har hatt sitt eget rituale og sine egne liturgiske former som har trengt seg frem i kultens ytre innretninger og har formet de hellige rom. Dyggve har søkt å vise at også denne sakrale arkitektur har levet inn i middelalderen: den er »kristnet« i de oldkristelige kult-bygninger på samme måte som heroskulten ble »kristnet« i martyrkulten. Fra døde-kult og heroshelligdom, »heroon«, trekker Dyggve linjen direkte til den oldkristelige basilika. I Marusinac kunne han følge utviklingen gjennom 4. og 5. århundrede fra martyрмаusolé med krypt og kultsal til gravbasilika med krypt og kultsal: de eldste

kristne forsamlingsrom, de såkalte salkirker, var uten apsis og uten grav. I løpet av det 4. og 5. årh. spiller martyrgraven en stadig mer krevende rolle i kirkebygningen og dette medfører ifølge Dyggve en radikal endring i planlegningen av den nye kristne kultbygning. De gamle salkirker forsvinner. Det er de nye liturgiske krav som springer frem av gravkulten som er virksomme i den nye romdannelse som krever en apsis i kulttrommets lengdeakse.

Avgjørende for Dyggve ble hans oppdagelse av en kristelig kultbygning i Marusinac som han fortolket som »hypæthral« eller »åpen« basilika og kaldte *basilica discoperta*. Selve kulttrommets disposisjon med apsis, tverrskip, forhøyet alterplass, clerusbenk langs apsisveggen med midtre biskopsete var nøyaktig som i en fullt utviklet normalbasilika. Foran tverrskipet lå, stadig som i normalbasilikaen, et treskibet forsamlingsrom. Det oppsiktsvekkende ved dette treskibede forsamlingsrom var at midtskipet var uten tak; rommet har form av et åpent søyleatrium. Det dreiet seg om en martyrkirke: midt under alteret befant seg en grav. Bygningen stammet fra begynnelsen av det 5. årh. e. Kr.

Denne bygningstype dannet for Dyggve et slags »missing link« i den store utviklingsprocess som fører fra antikke til kristelige kultbygninger. Den antikke heroskult hadde allerede under hellenismen preget en bygningstype av helt tilsvarende form. I Kalydon hadde Dyggve frilagt og offentliggjort et hellenistisk heroon av nøyaktig samme form som det kristne anlegg i Marusinac, og med tilsluttet palestra i form av en »åpen basilica«. Som i Marusinac bestod selve kultrommet også i det hedenske heroon av apsis med alterbord og alterskranker – det hele hevet et par trin og overdekket av et hvelv –, videre befandt seg som i Marusinac en gravkrypt under alteret og lå som der et tverrskip foran apsis, og foran tverrskipet altså en »åpen basilica«, som i Marusinac. Den kristelige »basilika« uten tak, slutter Dyggve, er det hellenistiske heroons efterfølger og typologisk en forløper for den konstantinske normalbasilika. Efter Konstantin trenges typen mer og mer tilbake av den toneangivende normalbasilika. Den historiske bakgrunn mot hvilken hele denne utvikling avspeiler seg, er ifølge Dyggve Kirkens krav om kultgraven som en liturgisk bestanddel av alterplassen. Det er imidlertid et spørsmål om dette krav har gjort seg så sterkt gjeldende dengang den nye ba-

silikabygning med apsis og transept tidlig på 300-tallet ble til. Etter et utbredt syn er det først betraktelig senere martyrgraven blir obligatorisk i kirkebygningen. Her kommer inn et tvilsmoment som går imot Dyggves teori i den livlige debatt han har reist omkring den oldkristne basilikas opprinnelse.

(Dyggves skrifter til dødekkult og basilika: *Das Mausoleum in Pécs. Ein christliches Heroon aus Pannonia inferior*. Pécs 1935. *Pannonia Könivlar*, Pecs 1935. 62 ff. *Der Apsissaal des Leonteion von Kalydon*, Basel 1936, XIV. Congrès intern. d'histoire de l'art 1936, Actes du Congrès vol. 1, p. 198 ff. *Das Mausoleum von Marusinac und sein Fortleben*, 1936 Actes du IV Congrès intern. des études byzantines, Bulletin de l'Institut archéol. bulgare, 10, 1936, 328 ff. *L'influence formelle du tombeau cultuel sur la basilique et l'édifice chrétien à abside*, Actes du XVe congrès international d'histoire de l'art, London 1939. *Ein Mausoleum des frühen IV Jh.s in Salona*, 1940 Zagreb, Serta Hoffilleriana. *Basilica Discoperta. Un nouveau type d'édifice cultuel paléochrétien*, Roma, 1940, Atti del IV congresso intern. di archeologia christiana 1938. Studi di Antichità Christiana, 1940, 16, 391 ff. *Probleme des altchristlichen Kultbaus. Einige archäologisch begründete Gesichtspunkte zu Grabkult- und Kirchenbau*, Berlin 1940, Zeitschr. für Kirchengeschichte 59, 103 ff. *Dødekkult, keiserkult og basilika. Bidrag til spørgsmålet om den oldkristne kultbygningens genesis*, Kbhvn. 1943. *Archäologie und Statik*, Jahreshefte des Österreich. archäol. Instituts 43, 1957, sp. 77 ff.)

Ved å innføre »den åpne basilika« i kretsen av oldkristne kultbygninger har Dyggve overbevisende forklart et hovedmonument i vår kristne tradisjon: det store bygningskompleks omkring Kristi grav i Jerusalem. Konstantinsopp standelseskirke: Basilica Anastasis, lot sig vanskelig sette i direkte arkitektonisk forbindelse med Kristi mausoleum og ble derfor en anstøtssten for arkitekturhistorikerne. Dyggve forklarer nu Basilica Anastasis som en »åpen basilika« som løper i en mektig bue omkring Kristi grav. Den store hellenistiske tradisjon som er virksom i denne monumentalisering av Kristi gravområde, lever videre ut over antikken og inn i arabisk tid. Dyggve finner en i store trekk analog ordning i de to store, muhammedanske kultsteder av tilsvarende hellighet, Medina og Mekka.

(Dyggves skrifter til Basilica Anastasis: *Die Frage der »Ba-*

silica Anastasis«, Berlin 1939, 6. intern. Kongr. f. Archaeologie 585 ff. *Aquileia e la Pasqua*, Aquileia 1953. *Bidrag til spørgsmålet om Kristusgravens udseende og indredning*, Kbhvn. 1954. *La question du Saint-Sépulcre à l'époque constantinienne*, Paris 1954, Actes du congrès intern. des études byzantines, 1949. *Sepulcrum Domini*, Baden-Baden 1962.

La oss dernest se hvordan keiserkult og keiserarkitektur ifølge Dyggve har virket inn på den eldste kirkebygning.

Dyggve har gitt et overmåte viktig bidrag til klarleggelsen av det senantikke keiserpalass eller rettere sagt den del av det som var forbeholdt keiserceremoniene og som antikken kaldte *palatium sacrum*. Dette Aller-Helligste i keiserpalasset bestod av en suite ceremonisaler der keiserguden åbenbarte sig for de audienssøkende i all sin herlighet. I Diokletianpalasset i Spalato stod dette palatium sacrum ennu velbevart for Dyggves blick og herfra faldt lys over de mer fragmentariske eller bare gjennom litterære kilder overleverte palass, som den store ceremonibasilika Magnaura i keiserpalasset i Konstantinopel. Ved fantasifull kombinasjon trekker Dyggve hele tidens billedkunst inn som støtte for sin rekonstruksjon, særlig viktig er for ham bildet av en tempelaktig palassfront på det såkalte Teodosiusmissorium i Madrid, videre fremstillingen av Teodoriks palass i en berømt mosaikk i S. Apollinare Nuovo i Ravenna. I sine hovedtrekk består palatium sacrum av en inngangshall eller vestibyle, dernest et *atrium* som er en åpen søylegård i form av Dyggves »åpne basilika«, gjerne med galleri for kvinnene i en øvre etasje, og så til slutt, stadig i samme akse, den kulminerende del av hele anlegget, selve tronbasilikaen, *triclinium*, der keiseren troner i fonden som et gudebilde under sin baldakin, ciboriet. En søylebåret gavlbygning legger sig som en tempelfasade foran tronsalen ut mot søylegården og under denne glorifiserende gavl kan keiseren tre frem og vise sig for de forsamlede. Inn i selve tronbasilikaen kommer kun de høye audienssøkende.

Hele denne sakralarkitektur som springer frem omkring keiserguden, virker ifølge Dyggve bestemmende inn på Konstantins store kirkebygninger som opphøyer og glorifiserer himmelens Gud i keiserkultens tradisjonelle arkitekturformer. Ved siden av den antikke gravarkitektur danner altså *palatium sacrum* den annen komponent i den store strøm av tradisjonelle former som

fører fra den hedenske antikk til den oldkristne basilika. Kirkens *atrium* dvs. den åpne søylegård i fronten og dernest kirkens basilikale hovedrom gjentar keiserpalassets tilsvarende former. Glorifikasjonsgavlen som spilte en så viktig rolle i keiserpalasset gjenfinnes av Dyggve i triumfbuen foran alterplassen: her forherliges den det kristne alter. Bak triumfbuen, i det Aller-Helligste, hvor keiseren troner under sin baldakin, der troner i kirken den himmelske imperator, atter under sin baldakin, ciboriet – så og si i alteret selv hvor han er nærværende i sakramentene.

(Dyggves skrifter til keiserkult og basilika: *En ny tydning af Palatium-Mosaiken i S. Appolinare Nuovo i Ravenna*, Kbhvn. 1941. *Ravennatum Palatium Sacrum. La basilica ipetrale per ceremonie. Studi sull'architettura dei palazzi della tarda antichità*, Kbhvn. 1941. *Dødekult, keiserkult og basilika. Bidrag til spørgsmålet om den oldkristne kultbygningens genesis*, Kbhvn. 1943. Dyggves bidrag til L'Orange's *È un palazzo di Massimiano Erceulo che gli scavi di Piazza Armerina portano alla luce?*, Oslo 1952. *Basilica Herculis*, Graz 1956. *Excursus sulla »Basilica Herculis« ricordata da Cassiodoro*, Ravenna 1957. *Cathedra Sancti Petri og dens oprindelige historiske milieu*, Kbhvn. 1957. *Et senatikt palads på øen Mljet*, Kbhvn. 1958. *Fra evangeliekirke til magtkirke. Studier til sanctuariets utviklingshistorie. To forelæsninger 1956*. Uppsala 1959. *Intorno al palazzo sull'isola di Meleda*, Roma 1959. *Aula sacra, Aula sancta*, Kbhvn. 1959. *Catedra di S. Pietro ed il suo ambiente primordiale storico*, Kbhvn. 1960. *Contributo alla discussione sul Palatium-Ecclesia*, Roma 1960, Atti del VII congresso intern. di archeologia classica 1958.)

Dyggves utgravninger og monumentpublikasjoner bragte ham også i et særlig forhold til amfiteatret og det senantikke teater. Hans første store monumentpublikasjon var, som vi har sett, amfiteatret i Salona og fra dette skrider han videre til en alminnelig betraktning av amfiteatrets arkitektur. Dyggve beskriver den almindelige standardisering av denne bygningstype under påvirkningen av det forbilledlige monument, det flaviske amfiteater i Roma. Sentralstyret i Roma må ifølge Dyggve ha sørget for at spesialiserte byggmestre og teknikere stod til rådighet for provinsene, både for de lokale byråd og for de militære autoriteter når det gjaldt oppførelsen av amfiteatre. I tekst og tegning gjennomgås det fullkomne funksjonelle bygningssystem i denne standardtype av amfiteatret.

Belgrads Nasjonalmuseum hadde i 1924 satt i gang utgravninger under B. Saria's ledelse i teatret i Stobi og i 1932 og 1934 deltok Dyggve i undersøkelsen. Teatret som skriver sig fra begynnelsen av det 3. århundre e. Kr., viser den radikale endring av den klassiske scene, som finner sted i løpet av romersk keiser-tid. Med utgangspunkt i Stobi-teatret beskriver Dyggve dette nye senantikke teater, fellesteatret eller »halvamfiteatret«. De to scener – teatrets og amfiteatrets – var gått opp i en ny enhet. Amfiteatrets kampeleker trenger inn på teatrets område og teatrets shows på amfiteatrets. Overalt ombygges det gamle teater med henblikk på et kombinert teater-amfiteater-repertoar. Og ved siden av de ombyggede teatre reiser sig nye, disponert etter dette fellesprogram.

(Dyggves skrifter til teatret og amfiteatret: *Amfiteatret i Salona, Recherches à Salone II*, Kbhvn. 1933. *Funktionalismen i amfiteatret*, Kbhvn. 1950. *Den senantikke fællesscene, belyst ved teatret i Stobi og ved Diptychonfremstillinger*, Kbhvn. 1938. *Le théâtre mixte du bas-empire d'après le théâtre de Stobi et les diptyques consulaires*, Paris 1958.)

En rekke avhandlinger og artikler med emner fra den dalmatinsk-adriatiske arkitekturhistorie, og for en stor del skrevet på kroatisk, flyter i en jevn strøm fra Dyggves hånd under hele hans forskerliv. I Anastasius-mausoleet analyserer han en lokal salonitansk bygningstype fra oldkristen tid, karakteriseret ved stumpet avsluttet korparti, strebepiller, tønnehvelvede indre rom med liseners langs veggene og til lisenene svarende gurtbuer i takhvelvet. Denne type danner ifølge Dyggve forbildet og forutsetningen for en egen avgrenset gruppe av dalmatinske kirker fra tidligmiddelaldersk tid.

(Dyggves skrifter til den dalmatinsk-adriatiske arkitekturhistorie: *Dalmatinske centralbygninger i plan og oppbygning. Et bidrag til deres typologi, med særlig henblik på de tidligmiddelalderlige Mindesmærker*, Tidsskrift för konstvitenskap 17, 1933. *Eigentümlichkeiten und Ursprung der früh-mittelalterlichen Architektur in Dalmatien*, Stockholm 1933, XIII Congrès Intern. d'histoire de l'art. *Das Anastasius-Mausoleum und der altkroatische Kirchenbau. Die altchristlichen Kultbauten an der Westküste der Balkanhalbinsel*, Roma 1940, Atti del IV congresso di archeologia christiana, 1938. *Le Baptistère de la basilica urbana à Salone*, Roma-Paris 1957, Actes du V Congrès intern.

d'archéologie chrétienne. *Drei Paläste vom gleichen Fassadentypus aus dem jugoslavischen Küstenland*, Wien 1959.)

Fra slike spesialarbeider i den dalmatinske arkitekturhistorie gikk Dyggve videre til en alminnelig fordypelse i Jugoslavias, særlig Salonas historie, det land og den by som så generøst hadde mottatt ham med store arbeidsoppgaver og der han hadde høstet de rike erfaringer som ble grunnleggende for hele hans forskerliv. Både Ejnar og Ingrid Dyggve elsket dette land som de atter og atter vendte tilbake til.

(Dyggves skrifter til Jugoslavias, særlig Salonas historie: *Jugoslaviens historie. Et overblik – 1000 år*, Kbhvn. 1938. *History of Salonitan Christianity*, Oslo 1951.)

Dyggve deltok ivrig i de faglige internasjonale kongresser for klassisk arkeologi, for oldkristen arkeologi, for tidligmiddelalderstudier, for byzantinologi og for kunsthistorie. Han hadde et sterkt behov for faglig kontakt og for å kontrollere, revidere og konkretisere sine egne forskningsresultater i et miljø der alt på hans arbeidsfelt og ikke minst de siste utgravninger og oppdagelser var levende bevissthet og der således hans egne arbeider fikk den høyeste aktualitet. Hans innflytelse på de internasjonale fagfeller, spesielt innen den oldkristne og tidligmiddelalderse leir, var meget sterk, og om enn enkelte av hans teser møtte motstand, ble de overalt møtt med levende interesse og alltid fremkaldte de debatt. Han ga i sine mangfoldige kongressforedrag alltid de siste resultater av sine arbeider og ble en sentral skikkelse ved disse faglige stevner. Som et uttrykk for den internasjonale anerkjennelse han nød, plasertes han høyt i kongressenes presidier, likesom han innvalgtes som medlem av alverdens lærde selskaper.

Det var alltid en eiendommelig opplevelse å høre Dyggves foredrag ikke minst kongressforedragene. Hans form var beskjedenheten og nøkternheten selv og hvor betydelige resultater han enn hadde å fremlegge, så hevet han nødig stemmen ved pointene. Han manglet enhver veltalerisk artikulasjon av sitt tema. Hans foredrag var, kunne man si, emnets egen logiske selvtutfoldelse, uten subjektiv aksentuering fra talerens side. Det var objektet mer enn Ejnar Dyggve som talte.

Som Dyggve stadig vendte tilbake til de samme Middelhavs-trakter og som han likesom ble mer og mer bofast i bestemte områder for det arkeologiske studium og som han også tilegnet sig

og dyrket disse områder i rent menneskelig forstand, landskapet og menneskene, kunsten og historien, således vendte han stadig tilbake til visse ledende temaer i sin forskning, stadig tok han dem opp på nytt, betraktet dem fra de forskjelligste sider og i lys av hvad de siste forskninger hadde bragt, differensierte og penetrerte dem dypere og dypere. Både som forsker og som menneske hadde han en egen trofasthet der kanskje det insistente og hårdnakkede drag ble et alt mer fremtredende karaktertrekk.

Fra vårt samarbeide i marken, på arkeologiske ekspedisjoner, men også på kongresser erindrer jeg Dyggve alltid som det vanligste og omgjengeligste menneske, alltid rede til faglig debatt, men også til spøk og muntert kameratskap. Og dog var der et strengt, jeg kunne gjerne si asketisk drag i hans karakter. Han var helt fylt av sine oppgaver. Han så dem som noe stort og de ga ham et eiendommelig arbeidets pathos. Han sto helt i sine forsknings tjeneste og beveget sig nødig utenfor den faste ramme forskningsarbeidet ga. Han var fylt av en dyp pliktbevissthet overfor de oppgaver han hadde tatt på sig. Og denne pliktbevissthet var full av stolthet og glede. Han var streng mot sig selv, alvorlig, nøktern til det ytterste. Jeg erindrer fra vårt samarbeide i Cividale da han dog var en mann i 60-ene, at arbeidsdagen varte fra kl. 7 til sent på kveld og at han aldri undte sig en siesta, men gikk direkte fra lunsjen til arbeidsstedet. Slik var hans karakter. Men hele denne innstilling til arbeidet ble så meget mer markert som han følte at han var kommet til sitt egentlige studium – fra praktiserende arkitekt til arbeidet som arkeolog – med 15 års forsinkelse.

Blandt oss nordmenn står arkeologer i to generasjoner, de eldres og de unges i teknemlighetsgjeld til Ejnar Dyggve. Vi ble ført sammen med ham gjennom felles interesser som etterhvert ble til et inderlig samarbeide, der først og fremst Dyggve var den givende part. Alle har vi lært av ham, de unge ble også tuktet av hans strenge utgravningsteknikk og av hans like strenge metode for arkeologisk monumentpublikasjon. Hans idérikdom og kombinerende fantasi har vært en sterk stimulans i vår krets. Hans forskerentusiasme og forskermoral gjorde ham til et forbilde for oss alle. Vi vil alltid i taknemlighet mindes den store forsker og kjære venn.

Af Johannes Brøndsted.

Omtrent midt i Ejnar Dyggves ejendommelige videnskabelige løbebane som arkitekt-arkæolog faldt udbrudet af 2. verdenskrig med al dens pres og afspærring. Dyggve nærrede levende interesse for vor hjemlige arkæologi og dens problemer, saavel den forhistoriske som den middelalderlige, og han havde paa sidstnævnte omraade haft adskillig kontakt med Nationalmuseet. Jeg havde længe haft ønske om at faa Dyggve spændt for dansk arkæologis vogn, og nu var tiden inde. En stor opgave laa og ventede, et omfattende problemkompleks, nemlig *Jelling*.

Her var det efterhaanden klart, at uden nye gravninger kom forskningen ikke videre. Hvad skjulte sig virkelig i eller under den sydlige kongehøj? hvad dækkede Jelling kirkes kor over? For blot at stille et par hovedspørgsmaal. Her var brug for en arkæolog med teknisk evne, med sans for stor sammenhæng, med øje for detalillen. Saa overdrog da Nationalmuseets direktør Poul Nørlund til Dyggve at paabegynde i 1941 og videreføre frem til fyrrernes slutning arkæologiske undersøgelser i Jelling, med vidtgaaende støtte fra Staten og fra Carlsbergfondet. Der skal her peges paa visse hovedpunkter i Jellingforskningen hvor Dyggves virksomhed har bragt os videre, dels gennem konkret paavisning af nyt stof dels ved tolkning af samme.

Den sydlige kongehøj. Udgravet 1861 af Worsaae uden resultat; men den tids graveteknik kan ikke tilfredsstillende nutidsarkæologiens krav; tvivl var stadig tilstede. Dyggves udgravning i 1941-42 af denne største af de to Jellinghøje kunde gøre nøje rede for bygge maaden, der var denne: først en kerne af store græs- eller lyngtørv, bragt ind paa bærebørg og omhyggelig lagt, tørv efter tørv, med vegetationssiden nedad, »næsten som en

murer lægger mursten« skriver Dyggve; derover som dække et metertykt udjævningslag af sand og lerblandet tørv; derover igen et afsluttende ligeledes metertykt lag agermuld. Den færdige højs vandrette topflade var ca. 25 m i tværmaal. En ganske lignende byggemaade lod sig senere konstatere for nordhøjens vedkommende.

Der var ingen grav hverken i eller under sydhøjen. Et resultat, omend et negativt. Som før at bøde herpaa afdækkede de Dyggve'ske gravninger i sydhøjen følgende tre positiviteter af mærkelig slags: – 1. Paa højbunden stod eller laa *et antal bauta-sten*, som Dyggves skarpe øje kunde tolke som rester af rammen omkring en stor trekantet kultplads (oprindelig med over 200 bautaer), et helligt ví med spids i syd og med aaben nordende udfyldt af nordhøjen; et ví, ødelagt og sløjftet ved sydhøjens opførelse. – 2. I højmidten, dvs halvvejs oppe, fremkom en besynderlig spidsvinklet *trækonstruktion*, indbygget i selve højkernen og støttet af denne, saaledes at den aldrig har kunnet staa frit; en symbolsk »bygning« aabenbart, hvis betydning imidlertid hverken Dyggve eller hidtil nogen anden forsker har kunnet udfinde. – 3. Øverst i højen blottedes *underdelen af en bygning* (fodenderne af ti bærestolper i rektangel), rejst ovenpaa den færdige høj; af Dyggve tydet som et vagttaarn.

Vigtigst af de tre nyheder fra sydhøjen er jo bautaviet, hvortil Dyggve med sandsynlighed har villet erkende to sidestykker: et i Tibirke, Nordsjælland, et andet i Tingsted paa Falster. Ikke alle nordiske arkæologer – dog langt de fleste, heriblandt undertegnede – slutter sig til Dyggves tolkning af dette storslaaede Jelling-anlæg.

Den nordlige kongehøj. Udgravet 1820 og 1861. Her stod jo og staar endnu, jorddækket, den store træbygte kammergrav med dobbeltbegravelsen. Her kunde nu Dyggve paavise, at denne nordhøj er opført over en bronzealderhøj, hvis i vikingetid 2000-aarige faste jordfyld har afgivet fornøden støtte omkring kammergraven, som fandtes nedsænket deri. Dyggve begrundet, hvorfor hullet i kamrets bjælketag bedst lader sig opfatte som hidrørende ikke fra tilfældig rovplyndring men fra en officiel fjernelse af de to gravlagte (Gorm og Tyre) og deres overførelse, ved kong Haralds forsig, til dennes nye kirke i Roskilde.

De to runestene. Dyggve slutter sig til Hans Brix's i sin tid

fremsatte opsigtvækkende og skarpsindige teori om den »rammeopbyggede« indskrift paa den lille runesten, hvorved udtrykket »Danmarks bod« kommer til at gælde Gorm, som altsaa har overlevet Tyre; hun har da været foreløbig gravsat etsteds indtil Gorms død, hvorefter de sammen af Harald gravlagdes paa hedensk vis i nordhøjens kammergrav, der kun udviser tegn til én gravlægning, ikke to eller flere. Saa antager Harald kristendommen; han bygger sydhøjen, hvorved Gorms hedenske ví sløjfes, og han rejser midt mellem de to storhøje sin prægtige billedprydede runesten til minde om forældrene og, navnlig, til egen forherligelse. Dyggve tilslutter sig Rafns og Sune Lindqvists tanke om, at den store runestens indskrift er affattet paa to tidspunkter, dens første del straks efter Gorms død, anden del efter Haralds antagelse af kristendommen.

Under Jelling kirkes kor. Her fandt Dyggve levninger af to bygninger; en nederst og ældst, som han anser for Gorms hedenske gudehov, rejst paa det store ví; og en herover, der tydeligvis har været en stavkirke, altsaa Jellings første kirke, opført af Harald. En ejendommelig stor flad sten, fundet her, opfattes af Dyggve som pladen til stavkirkens alterbord. Foran stavkirken paaviste Dyggve en aaben stenomhegnet forplads, antydende at kirken her var kongsgaardens gudshus, ikke sognets almindelige kirke. – Hvad det ikke lykkedes Dyggve at finde var denne samme kongsgaard (efter sagnene Vermunds og Frode Fredegods gamle sæde); mulig har den, som allerede i 1922 foreslaaet af Heltoft, ligget øst for nordhøjen paa det areal, hvor i sin tid den nu nedrevne store gamle fogedgaard, Jellings største gaard, stod.

Paa et vist tidspunkt, vi ved ikke naar, opstaar saa den brand, hvorved stavkirken gaar til grunde, og hvorefter den nu staaende tidligromanske fraadstenskirke opføres, med prægtige (i 1874 fundne men nu forsvundne) byzantinsk-paavirkede vægmalerier i koret, af Poul Nørlund dateret til tiden omkring 1100. –

Det vil efter alt dette forstaas, at Dyggves Jellinggravning staar som en milepæl i denne danske forskningslinie. En af Nationalmuseets snarligt udkommende »blaa bøger« vil indeholde et posthumt skrift af Dyggve, færdiggjort kort før hans død. Til den store publikation af Dyggves Jellingforskninger foreligger alle hans tegninger fuldført, af teksten derimod kun en mindre del. At bringe dette værk frem maa være en pligt for dansk arkæologi.

Jeg har kendt Ejnar Dyggve gennem et langt liv, helt fra ungdommen, og jeg synes ikke jeg kan slutte disse L'Orange's og mine mindeord uden at tilføje træk af mere personlig karakter.

Dyggve var præget af finsk og svensk kultur, før han slog rod i Danmark. Hans fader (født i København) blev telegrafbestyrer for Store Nordiske med virkefelt i Baltikum og Østskandinavien. Dyggve kom til verden i Letland og levede sine drenge- og første ungdomsaar i Finland; i den lille vestfinske by Nystad, nordvest for Åbo, og i Helsingfors, hvor han i fire aar kom til at bo hos en af sine kammeraters fader, maleren Albert Edelfelt; et parisisk præget europæisk farvet milieu mødte ham dér. Saaledes krydsedes mange paavirkninger. Faderen var mod sønnen trofast overfor alt dansk, overfor Danmarks historie og kultur; moderen, som var fra Åbo, ejede kunstneriske anlæg og stor naturkærlighed.

Da Dyggve i 1906 som student kom til det forjættede land Danmark, var han udviklet nok til samtidig med at føle sig skuffet over adskilligt – bl. a., som han har skrevet, at forefinde et levedygtigt system af lussinger i de danske skoler – saa alligevel klart at have øje for værdierne. Foruden kendskab til danske kulturforhold fik han indblik i vestsvenske, idet faderen nu blev ansat i Göteborg.

Dyggve var flittig; dyrkede tegning, kunsthistorie samt boligbyggeriets sociale og byplanmæssige sider (senere kom hertil en levende interesse for og deltagelse i naturfredningen). I moden alsidighed og selvstændigt skøn gik denne unge mand forud for de fleste. Paa Akademiet i København tog han i en kreds af udvalgte kammerater føringen indenfor hvad unge arkitekter dengang kaldte »modernismen«, den der ønskede at holde de historiske stilarter – som naturligvis i og for sig burde dyrkes og kendes – *udenfor* nutidsbygningskunsten. I virkeligheden var disse principer i slægt med den følgende tids funktionalisme.

Det var blandt disse arkitekt-kammerater Dyggve traf sin senere hustru Ingrid Møller, der skulde blive ham en enestaaende støtte gennem hans hele lange arkæologtilværelse.

I disse aar traf jeg Dyggve ved de af brygger Carl Jacobsen organiserede publikums-vejledninger i Glyptoteket; her husker jeg ham, rank slank og sorthaaret, belærende de besøgende om værdierne i museets danske og franske malerier.

Saa gik nogen tid hvor vi ikke saas. Omkring 1920 skulde jeg sammen med Frederik Weilbach paa en udgravningsekspedition til Dalmatien for dér, under Rask-Ørsted Fondets auspicer, at samarbejde med jugoslaviske arkæologer. Jeg maatte have en arkitekt med. Men hvem? Under mine overvejelser løb jeg, ved Vandkunsten i København, paa Dyggve. Jeg foreslog; han slog til og drog med. Dette blev for ham indledning til en tilværelse som forsker i Sydøsteuropa i græsk i romersk og i oldkristelig arkitektur.

Dyggve levede som arbejdende arkitekt-arkæolog paa tallose smaa sedler med allehaande bemærkninger indfald og kombinationer vedrørende sine fund og sin forskning. Allerede som dreng i Nystad havde han, efter eget sigende, udfundet trækkene i sit senere udviklede tredelte arbejdsskema: *iagttagelse*, *notat*, *systematik*. Man skulde være med Dyggve i marken, opleve hans mageløse blik for detaillien, hans lysende kombinationsevne, hans jernflid. Og dertil maa jeg erindrende føje: hans milde sind, hans glæde ved natur og primitivitet.

Dyggve var medlem af Ny Carlsbergfondets direktion i elleve aar, 1946–57. Anset blev han i ind- og udland i stigende grad. Og han kendte sit værd. Som H. C. Andersen tragtede han efter »erkendelse«, han fik den; som Worsaae glædedes han ved udmærkelser, han fik dem. Alt i rigt maal og efter fuld fortjeneste.

Ejnar Dyggve var af fint stof, han søgte altid den menneskelige kerne; han holdt af børn og unge. En følsom glad sjæl var han. Som forsker usædvanlig, ja fremragende. Vi vil ære hans minde.

Bibliografi over Ejnar Dyggves arbejder.

- DYGGVE, EJNAR, A. RAFN og K. FISKER: Fra Vognmagergadekvarteret. Kbh. 1914. (Opmaalinger, udg. af Foreningen af 3. December 1892. 1911-6, Bd. 4, 3f. + 5 plancher). (Teksten af E. D.).
- Sophie af Meklenborgs Kiste i Roskilde Domkirke. Kbh. 1914. (Foreningen af 3. Dec. 1892. Opmaalinger 1911-5. Bd. 4. 5 ff. + 1 planche).
- Haveanlægget ved Emdrupholm. Kbh. 1918. (Architekten 1918. Bd. 20, 205 ff.).
- Store Mariendal i Hellerup. Kbh. 1918. (Opmaalinger, udg. af Foreningen af 3. Dec. 1892. 1916-20. Bd. 1,6 + 3 plancher).
- Christiansminde. Kbh. 1919. (Architekten 1919. Bd. 21. 399 f.).
- Om Store Mariendal og Metodik. Kbh. 1919. (Architekten 1919. Bd. 21. 245 ff.).
- Akademiet og Arkitekturskolens Læreplan. Kbh. 1920. (Architekten 1920. Bd. 22. 31 ff.).
- Ad Quadratum. Kbh. 1921. (Architekten. 1921. Bd. 23 u.p. 3 s.).
- Akademiets Elevarbejder. Kbh. 1921. (Architekten 1921. Bd. 23. 194 ff.).
- Børsen i Petrograd. Kbh. 1921. (Architekten 1921. Bd. 23. 129 ff.).
- Kastellet. Kbh. 1921. (Architekten 1921. Bd. 23. 241 ff.).
- Anmeldelse af: Vilh. Lorenzen, Studier i dansk Herregaardsarkitektur i 16de og 17de Aarhundrede. Kbh. 1921, og Det danske Hus. Bygningshistorie I. Kbh. 1920. Kbh. 1921. (Architekten 1921. Bd. 23. 359 ff.).
- Mindeord om Martin Nyrop. Kbh. 1921. (Architekten 1921. Bd. 23. u.p. 2 s.).
- Omkring Byplanmødet. Kbh. 1921. (Ingeniøren 1921. Bd. 30. 395 ff.).
- Vævestuen. 1921. (Architekten 1921. Bd. 23. 135 ff.).
- Det danske hus, arkitektonisk belyst. Kbh. 1922. (Æresbogen til Evald Tang Kristensen. Manuskript).
- Østadiatisk Arkitektur. Kbh. 1922. (Architekten 1922. Bd. 24. 222 ff.).
- Finsk arkitektur. Kbh. 1923. (Nordisk Bygningskunst, udg. af Akademisk Arkitektforening. S. 39 ff.).
- Finsk Arkitektur. Kbh. 1923. (Architekten 1923. Bd. 25. 211 ff.).

- DYGGVE, EJNAR: Anmeldelse af: Oscar Gehrig, Das Schloss zu Güstrow. Ein Hauptwerk der Renaissance in Deutschland. Berlin, 1923. (Kunstchronik und Kunstmarkt 1922-23. 763 ff.).
- Glücksborgernes Kapel. Kbh. 1923. (Architekten 1923. Bd. 25. 305 ff.).
- Akademisk Arkitektforenings sommertur til Skaane. Kbh. 1924. (Architekten 1924. Bd. 26. 175 f.).
- Torvet i Lyngby. Kbh. 1923. (Architekten 1923. Bd. 25. 289 ff.).
- Foraarsol og Orientering. Kbh. 1924. (Nationaltidende. Søndagstillæg. 6/4. 6.).
- Boligformer. I. Etagehuset. Kbh. 1924. (Nationaltidende. Søndagstillæg. 13/4. 6.).
- Boligformer. II. Villaen. Kbh. 1924. (Nationaltidende. Søndagstillæg. 27/4. 6.).
- Sommerhusets Beliggenhed. Kbh. 1924. (Nationaltidende. Søndagstillæg. 4/5. 6.).
- Havens Inventar. Kbh. 1924. (Nationaltidende. Søndagstillæg. 9/6. 6.).
- Dansk Kunst til U.S.A. Direktør Fox fra Brooklyn-Museet er kommet hertil og arbejder for Sagen. Kbh. 1924. (Nationaltidende 13/6. 1924).
- En Privathave à la Chinoise. Kbh. 1924. (Nationaltidende. Søndagstillæg. 29/6. 6.).
- Hans Ahlmanns Sommerhus ved Hornbæk. Kbh. 1924. (Nationaltidende. Søndagstillæg. 13/7. 7.).
- De danske Undersøgelser i Salona. Det danske Nationalmuseums Metode har givet frugtbare Resultater. Basilikaen, et Tempel og en stor Scenebygning udgravede. Kbh. 1924. (Nationaltidende 6/7. 3f.).
- Frederiksberg Alderdomshjem. Kbh. 1924. (Nationaltidende. Søndagstillæg. 20/7. 6.).
- Nye Herregaardsinteriører. Kbh. 1924. (Nationaltidende. Søndagstillæg. 17/8. 6.).
- To Feriehuse under det Classenske Fideikommis. Kbh. 1924. (Nationaltidende. Søndagstillæg. 31/8. 6.).
- Det aabne Ildsted, Kaminen. Kbh. 1924. (Nationaltidende. Søndagstillæg. 2/10. 6.).
- Ny Arkitektur i Provinsbyerne. — Hillerød. Kbh. 1924. (Nationaltidende. Søndagstillæg. 19/10. 6.).
- Upperslev Mose. Kbh. 1924. (Nationaltidende. 15/11. 2.).
- En Forening for Byggeinteresser. Den endelige Stiftelse finder Sted i Aften paa Paladshotellet. Kbh. 1924. (Nationaltidende 18/11).
- Anmeldelse af: Oscar Gehrig, Das Schloss zu Güstrow. Ein Hauptwerk der Renaissance in Deutschland. Kbh. 1924. (Architekten 1924. Bd. 26. 144 ff.).
- Istriernes Sprogkamp. Kbh. 1924. (Nationaltidende 8/8).
- Anmeldelse af: Gustaf Strengell, Staden som kunstverk. En inblik i historisk stadsbygningskunst. Kbh. 1924. (Architekten 1924. Bd. 26. 219 f.).

- DYGGVE, EJNAR: Udstillingen Kbh. 1924. (Architekten 1924. Bd. 26. 13 ff.).
- Een Wereldtentoonstelling te Kopenhagen. Haarlem 1924. (Bouwen. 1924. Nr. 3. 33 ff.).
- Forslag til en Ordning af Rosenborg Have. Kbh. 1925. (Architekten 1925. Bd. 27. 66 ff.).
- Landskab og bebyggelse. Kbh. 1925. (Danmarks Naturfredningsforenings Aarsskrift 1924–25. 67 ff.).
- Naturfredning. Kbh. 1925. (Architekten 1925. Bd. 27. 57 ff.).
- Ordrup Krats Ødelæggelse. Kbh. 1925. (Danmarks Naturfredningsforenings Aarsskrift 1924–25. 79 ff.).
- Tibirke Kirkegaard. Kbh. 1925. (Architekten 1925. Bd. 27. 59 ff.).
- Tibirke Kirkegaards Udvidelse og Indgreb i Tisvilde Hegn. Kbh. 1925. (Danmarks Naturfredningsforenings Aarsskrift 1924–25. — 103 ff.).
- Vor Kunstindustri til Paris. Kbh. 1925. (Nationaltidende 12/2).
- Alea-Athena Templet i Tegea. Kbh. 1926. (Architekten 1926. Bd. 28. 133 ff.).
- Boligen som Nutidsspørgsmaal. Kbh. 1926. (Dansk Bygge- og Boligudstilling afh. af Akademisk Arkitektforening 1926. 11 ff.).
- Danmarks Bavnehøje. Kbh. 1926. (Danmarks Naturfredningsforenings Aarsskrift 1925–26. 26 ff.).
- Storby og Indsønatur. Kbh. 1926. (Danmarks Naturfredningsforenings Aarsskrift 1925–26. 64 ff.).
- Taarbæk Kirkegaards Indgreb i Dyrehaven. Kbh. 1926. (Danmarks Naturfredningsforenings Aarsskrift 1925–26. 59 ff.).
- Udstykningen i Ordrup Krat. Kbh. 1926. (Architekten 1926. Bd. 28. 441 ff. og 456 ff.).
- , FR. VINDING KRUSE og ERICK STRUCKMANN: Vore Fredningsforslag til Gentofte Kommune. Kbh. 1926. (Danmarks Naturfredningsforenings Aarsskrift 1925–26. 47 ff.).
- Hvordan rejses en Fredningssag? Kbh. 1927. (Danmarks Naturfredningsforenings Aarsskrift 1926–27. 47 ff.).
- Anton Rosen. 13. sept. 1859—2. juli 1928. Kbh. 1928. (Architekten Bd. 30. 165 ff.).
- og J. BRØNSTED: Recherches à Salona I. Publié aux frais de la Fondation Rask-Ørsted. Kbh. 1928.
- Neue Untersuchungen bezüglich des Überganges über den Jaderfluss bei Salona. Zagreb 1929. (Šišićev Zbornik, Mélanges Šišić, 561 ff.).
- Appendice k članku O. Skoka, Les Origines de Raguse. Prag 1930. (Slavia, 499 f.).
- Porta Suburbia I. НОВА ГРА ДСКА ВРАТА У СО ДИНУ. Beograd 1931. (СТАРИНАР 1931. 14 ff.).
- Die ersten Holzsäрге in Salona. Split 1928–29. (Vjesnik za arheol. i histor. dalmatinsku. 1932. 50. 37 ff.).
- Dalmatinske centralbygninger i plan og opbygning. Et bidrag til deres typologi, med særligt henblik paa de tidlig-middelalderlige min-

- desmærker. Lund 1933. (Tidsskrift för Konstvetenskap. 17. Årg. hft. 1–2 1 ff.).
- DYGGVE, EJNAR: Eigentümlichkeiten und Ursprung der früh-mittelalterlichen Architektur in Dalmatien. Stockholm 1933. (XIII Congrès International d'histoire de l'art. p. 5 ff.).
- og FR. WEILBACH: Recherches à Salone, II. Kbh. 1933.
- Le forum de Salone. Paris 1933. (Revue Archéologique 1933. 41 ff.).
- Das Heroon von Kalydon. Berlin 1934. (Archäologischer Anzeiger. 1934. 1/2. 313 f.).
- , FREDERIK POULSEN und KONSTANTINOS RHOMAIOS: Das Heroon von Kalydon. Kbh. 1934. (Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskabs Skrifter, Historisk og Filosofisk Afd. 7. Række, IV. 291 ff.).
- O crkvi Svetog Petra u Priku. Stilska i konstruktivna istraživanja. Split 1934. (Vjesnik za arheol. i histor. dalmatinsku, 1930/34. Bd. 51. 52 ff.).
- Salona christiana. Aperçu historique du développement de la ville et de ses constructions sous l'époque paléochrétienne. Ravenna 1934. (Int. Congr. Arch. Christ. 1932. 237 ff.).
- Die Arbeiten auf dem Laphrion. Berlin 1935. (Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Institutes. Bd. 50. Archäologischer Anzeiger. 208 ff.).
- Das Mausoleum in Pécs. (Ein christliches Heroon aus Pannonia inferior). Pécs 1935. (Pannonia Könyvtar. 1935. 1–3. 62 ff.).
- Der Apsissaal des Leonteion von Kalydon. Basel 1936. (XIV. Congrès international d'histoire de l'art 1936. Annexe au volume des résumés. Actes du Congrès vol. I. p. 198 ff.).
- Das Mausoleum von Marusinac und sein Fortleben. Sofia 1936. (Actes du IV Congrès international des études byzantines. (Bulletin de l'Institut archéologique bulgare, tome X. 1936. 328 ff.).
- Posorište u Stobima. Skopje, 1937. (Godišnjak Muzeja Južne Srbije. Knjiga I. 1 ff.) (cyrillisk).
- Jugoslaviens Historie. Et Overblik — 1000 Aar. Kbh. 1938. (Udg. af Dansk-Jugoslavisk Forening i Anledning af Jugoslaviens 20 Aars Nationaldag 1. December 1938. 4).
- Et arkaisk, dorisk Tempel med Kasette-Geison. Kbh. 1938. (Overs. Dan. Vid. Selsk. 1937–38. 47).
- En ny oldkristelig Kultbygningstype. Kbh. 1938. (Overs. Dan. Vid. Selsk. 1937–38. 48).
- A Lectern in the Ny Carlsberg Glyptotek. A Romanesque Style-Copy. Kbh. 1938. (From the Collections of the Ny Carlsberg Glyptotek (II) 183 ff.).
- Den ny Naturfredningslov. Kbh. 1938. (Danmarks Naturfredningsforenings Aarskrift 1937–38. 90 f.).
- Den senantike fællesscene, belyst ved teatret i Stobi og ved Diptychonfremstillinger. Kbh. 1938. (Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning. Udg. af Det filologisk-historiske Samfund. Nr. 179.).

- DYGGVE, EJNAR, und R. EGGER: Forschungen in Salona. III. (Marusinac). Wien 1939.
- Die Frage der "Basilica Anastasis". Berlin 1940. (6. Int. Kongr. f. Archaeologie 585 ff.).
 - L'influence formelle du tombeau cultuel sur la basilique et l'édifice chrétien à abside. (Actes du XVe congrès international d'histoire de l'art. London 1939).
 - Konstantinsbuen. Kbh. 1939. (Historisk Tidsskrift, udg. af den danske historiske forening 10. Rk. 5. Bd. 715 ff.).
 - Kurzer, vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen im Palastviertel von Thessaloniki, Frühjahr 1939. Budapest 1939. (Laureae Aquincenses memoriae Valentini Kuszinsky dicatae. Institutum numismaticum et archaeologicum Petro Pázmany. 1939. 63 ff. Dissertationes Pannonicae 2).
 - La rotonde de Saint-Georges. Athen 1939. (Bulletin de Correspondance Héliénique. 63. 1939. 313 f.).
 - Die Altchristlichen Kultbauten an der Westküste der Balkanhalbinsel. Roma 1940. (Atti del IV congresso di archeologia Christiana, 1938. Studi di Antichità Christiana, 1940. Bd. 16. 391 ff.).
 - Basilica Discoperta. Un nouveau type d'édifice cultuel paléochrétien. Rom 1940. (Atti del IV congresso internazionale di archeologia christiana, 1938. Studi di Antichità Christiana, 1940. Bd. 16. 391 ff.).
 - Compte rendu succinct des fouilles de Thessalonique 1939. Roma 1940. (Rivista archeologia Christiana XVII 1940. 149 ff.).
 - Ein Mausoleum des frühen IV. Jahrhunderts in Salona. Zagreb 1940. (Serta Hoffilleriana, 1940. 258 ff.).
 - Probleme des altchristlichen Kultbaus. Einige archäologisch begründete Gesichtspunkte zu Grabkult und Kirchenbau. Berlin 1940. (Zeitschrift für Kirchengeschichte. Bd. 59. 103 ff.).
 - Thessaloniki. (Archäologische Funde von Griechenland von Frühjahr 1939 bis Frühjahr 1940. Archäologischer Anzeiger 55. 1940. 245 ff.).
 - Ausgrabungen in Thessaloniki Berlin 1941. (Gnomon. Kritische Zeitschrift für die gesamte klassische Altertumswissenschaft. 17. Bd. Hft. 5/6, 228 ff.).
 - Dodonæiske problemer. Kbh. 1941. (Arkæologiske og kunsthistoriske Afhandlinger tilegnet Frederik Poulsen 7.3. 1941. 95 ff.).
 - Gravkirken i Jerusalem. Konstantinske problemer i ny belysning. Kbh. 1941. (Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning, udg. af Det filologisk-historiske Samfund, Nr. 186).
 - En ny Tydning af Palatium-Mosaiken i S. Appolinare Nuovo i Ravenna. Kbh. 1941. (Overs. Dan. Vid. Selsk. 1940–41. 35.).
 - Ravennatum Palatium Sacrum. La basilica ipetrale per cerimonie. Studi sull'architettura dei palazzi della tarda antichità. Kbh. 1941. (Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab. Archæologisk-kunsthistoriske Meddelelser III, 2).

- DYGGVE, EJNAR: Foreløbig Beretning om Nationalmuseets Udgravning af den Søndre Kongehøj i Jelling 1941. Kbh. 1941. (Overs. Dan. Vid. Selsk. 1940–41. 41).
- La fouille par le Musée National Danois du tertre royal sud à Jelling en 1941. Rapport préliminaire succinct. Kbh. 1942 (Acta Archeologica. Vol. XIII, Fasc. 1–3. 5 ff.).
 - A Sarcophagus Lid with a Tricliniarch. Remarks on a Perforated Cup in *Usum Liturgicum*. Kbh. 1942. (From the Collections of the Ny Carlsberg Glyptotek III. 225 ff.).
 - Udgravningen af Jelling Nordhøj er nu begyndt. Kbh. 1942. (Politiken. 1/8, 1942).
 - Dødekult, kejserkult og basilika. Bidrag til spørgsmålet om den oldkristne kultbygnings genesis. Kbh. 1943. (Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning, udg. af Det filologisk-historiske Samfund, Nr. 192).
 - Jelling kongehøje. Resultatet af nationalmuseets udgravninger 1941. Kbh. 1943. (Danmarksposten Nr. 7. Juli 1943).
 - Jelling Kongehøje. Udgravningen 1941. Kbh. (Fra Nationalmuseets Arbejdsmark 1943. 1 ff.).
 - Jelling og den ældste Arkitekturopfattelse. Tale ved Aarsfesten i Marts 1943. Kbh. 1946. (Det kgl. Akademi for de skønne Kunster. Beretning 1. April 1940—31. Marts 1946. 39 ff.).
 - Recherches et explorations archéologiques danoises dans la Péninsule des Balkans, en Égypte et dans le Proche Orient. Kbh. 1943. (Le Nord. Revue internationale des pays du Nord. Vol. VI 1943. 133 ff.).
 - Macody Lund og hans arkitekturteoretiske idéer. Kbh. 1944. (Salmonsens Leksikon Tidsskrift IV, nr. 4–5. 1941, 1022 f.).
 - Om nordisk Arkitekturopfattelse i Vikingetiden med Udgangspunkt i Jelling. Kolding 1944. (Vejle Amts Aarbog 1943. 2. Halvbd. 1 ff.).
 - Jelling. Udgravninger og resultater 1941–42. Kbh. 1945. (Danmark. Årg. 5. Nr. 3–4. 1945. 49 ff.).
 - Den kristne basilika. Tale ved Aarsfesten i Marts 1941. Kbh. 1946. (Det kgl. Akademi for de skønne Kunster, Beretning 1. April 1940—31. Marts 1946. 1946. 29 ff.).
 - Druga basilika urbana s baptisterijem u Salonu. Beograd 1948. (Zbornik filozofskog fakulteta univerziteta Beograd. 1948. 42 ff.).
 - Das Laphrion. Der Tempelbezirk von Kalydon. Mit einem religionsgeschichtlichen Beitrag von Frederik Poulsen. Kbh. 1948. (Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab. Arkæologisk-Kunsthistoriske Skrifter, Bd. 1, Nr. 2. 387 s.).
 - Mols Bjerge er en Helhed. Kbh. 1948. (Danmarks Naturfredningsforenings Aarsskrift 1947—48. 29 ff.).
 - Oriental and Classic Archaeology. Kbh. 1948. (The Humanities and the Sciences in Denmark during the Second World War. 55 ff.).
 - The Royal Barrows at Jelling. Excavations made in 1941, 1942 and 1947, and finds and findings resulting therefrom. Newbury 1948. (Antiquity. 1948. XXII).

- DYGGVE, EJNAR: Udgravningen under Koret af Jelling romanske Kirke i April 1948. Kbh. 1948. (Overs. Dan. Vid. Selsk. 1947-48. 57).
- Les traditions culturelles de Delphes et l'église chrétienne. Quelques notes sur Δελφοὶ Χριστιανικοί. Paris 1948. (Cahiers Archéologiques. 1948. III. 9 ff.).
- "Via Quintana" og Diokletians palads. Kbh. 1948. (Museum. Kunst-historiske studier I 1948. 21 ff.).
- Crkva Sv. Luke na otoku Lastovu. Split. 1949. (Vjesnik za Arheol. i Hist. Dalmatinsku. Sv. III. 1 ff.).
- L'influence des Goths à Salone. Bruxelles 1949. (Byzantion, Tome 19, 74 ff.).
- Jelling-Roskilde. Hvorfor gravkamret i den nordlige Jellinghøj var tomt. Jelling 1949. (Aarsskrift for Jellingsamfundet 1948. 6 ff.).
- Oratoriet (Tempiettoen) ved klostret Sa Maria in Valle i Cividale. Kbh. 1949. (Overs. Dan. Vid. Selsk. 1948-49. 50).
- Kirken på Haralds Vi i Jelling. Kbh. 1949. (Fra Nationalmuseets Arbejdsmark 1949. 56 ff.).
- Arkitekturens afhængighed. Et eksempel. Kbh. 1950. (Fra katalog: Forårsudstillingen 1950. Charlottenborg).
- Funktionalismen i amfiteatret. Kbh. 1950. (Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning Nr. 213).
- Blidme. Kbh. 1951. (Vort nordiske Modersmål. 2. årg. nr. 5-6. 1951. 49).
- Bykirkegårdens oprindelse. Kbh. 1951. (Overs. Dan. Vid. Selsk. 1950-51. 4).
- Om udgravningerne i Jelling Kirke. Nyt om Jellings historie. Jelling 1951. (Jelling Avis, Bd. 8, 1951, nr. 36).
- Frederiksstaden. Eigtved og Frederik V. Kbh. 1951. (Architekten 1951. Bd. 53. 159 ff.).
- History of Salonitan Christianity. Oslo 1951. 164 p. (Instituttet for sammenlignende kulturforskning. Serie A: Forelesninger. XXI).
- Den jugoslaviske folkekunst. Udstillingen i Kunstindustrimuseet. Kbh. 1951. (Politiken 22/4).
- Frederik Poulsen. 7. marts 1876-8. november 1951. Tale holdt i Videnskabernes Selskabs møde den 11. maj 1951. Kbh. 1951. (Særtryk af Oversigt over Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskabs virksomhed 1950-51, 1 ff.).
- A second Heroon at Calydon. Saint Louis, Missouri, 1951. (Studies presented to David Moore Robinson. 1951. Vol. 1. 360 ff.).
- L'Origine del cimitero entro la cinta della città. Palermo 1952. (Atti dell'VIII congresso internazionale di studi Bizantini. 1951. 137 ff.).
- Arkæologiske undersøgelser i Jelling. (Jellinghøjenes frilæggelse. Forslag udarbejdet af det af statsministeriets komité til frilæggelse af Jelling-højene nedsatte arbejdsudvalg. Kbh. 1952. 5 ff.).
- Finsk arkitektur. Kbh. 1952. (Architekten 1952. Bd. 54. 271 ff.).
- Kristelig arkæologi. Kbh. 1952. (Nordisk Teologisk Leksikon 1952-56. 183 ff.).

- DYGGVE, EJNAR: L'Orange, H. P.: É un paliazzo di Massimiano Erculeo che gli scavi di Piazza Armerina portano alla luce? Con un contributo di E. DYGGVE. Oslo 1952. (*Symbolae Osloenses* 1952, fasc. XXIX. 122-26).
- The Origin of the Urban Churchyard. Kbh. 1952. (*Societas Danica Indagationis Antiquitatis et Mediaevi. Classica et Mediaevalia. Revue danoise de philologie et d'histoire* 1952. Vol. XIII. Fasc. 2. 147 ff.).
- Den "tredje runesten" i Jelling. Kbh. 1952. (*Runer og Rids. Festskrift til Lis Jacobsen* 29. Januar 1952. 1 ff.).
- Le type architectural de la Cámara Santa d'Oviedo et l'architecture asturienne. Paris, 1952. (*Cahiers Archéologiques* VI 125 ff.).
- Über die freistehende Klerusbank. Beiträge zur Geschichte des Bema. (Beiträge zur älteren europäischen Kulturgeschichte, bd. 1. Festschrift für R. Egger. Klagenfurt 1952. 41 ff.).
- Il tempietto di Cividale. Spoleto 1953. (*Centro italiano di studi sull'alto medioevo. Atti del 2. congresso internazionale di studi sull'alto medioevo.* 1952. 75 ff.).
- Aquileia e la Pasqua. Aquileia 1953. (*Studi Aquileiesi offerti a Giovanni Brusin.* 385 ff.).
- Et liv i videnskab og kunst. Kbh. 1953. (Saadan blev jeg det. 40 danske Mænd og Kvinder fortæller, red. af Aage Heinberg. 1953. 102 ff.).
- Povl Stegmann blandt kanonarkitekterne. Ringkjøbing 1953. (*Povl Stegmann 1888-1944 (Mindeskrift).* 45 ff.).
- Recherches sur le Palais Impérial de Thessalonique. Kbh. 1953. (*Extrait de Studia Orientalia Ioanni Pedersen dedicata.* 59 ff.).
- Bidrag til spørgsmålet om Kristusgravens udseende og indretning. Kbh. 1954. (*Overs. Dan. Vid. Selsk.* 1953-54. 51).
- Gorm's Temple and Harald's Slave-Church at Jelling. Kbh. 1954. (*Acta Archaeologica,* 1954, vol. XXV. 221 ff.).
- Le Palais impérial de Thessalonique. Athen 1954. (*Actes du 9. congrès intern. des études byzantines.* 1954. vol. 1. 179 ff.).
- Tre tidlige kultbygninger i Jelling. Kbh. 1954. (*Overs. Dan. Vid. Selsk.* 1953-54. 51.).
- La question du Saint-Sépulcre à l'époque constantinienne. Paris 1954. (*Actes du Congrès intern. des études byzantines,* 1949. 111 ff.).
- Hvorhen førte oldtidsvejen i Tibirke. Et Vi af Jellingtype i Tibirke. Kbh. 1955. (*Fra Nationalmuseets Arbejdsmark* 1955. 61 ff.).
- Et nordsjællandsk Vi. Kbh. 1955. (*Overs. Dan. Vid. Selsk.* 1954-55. 46 f.).
- Jellingkongernes mindesmærker. Kbh. 1955. (*Jelling. Det gamle Kongesæde. Vejle Amts historiske Samfunds festskrift* 1955. 127 ff.).
- Oldtids-Viet ved Tibirke Kirke. Kbh. 1955. (*Politikens Kronik* 22/1).
- Theoderik mausoleets kuppel. Kbh. 1955. (*Overs. Dan. Vid. Selsk.* 1954-55. 64).
- Über Technik und Darstellung von Grabungen. Nürnberg 1955. (*Kunstchronik.* 1955. 8. Jahrg. 144 ff.).
- Arkona. Saksens Svantevitstempel og Schuchardts ruinfund. Oslo

1956. (Foreningen til norske fortidsminnesmerkers bevaring. Årbok 1956. 25 ff.).
- DYGGVE, EJNAR: "Basilica Herculis". Graz 1956. (Festschrift W. Sas-Zaloziacky zum 60. Geburtstag. 1956. 34 ff.).
- Jellingkongernes mindesmærker. Af et festskrift i anledning af Vejle Amts historiske Samfunds 50-års jubilæum 6. jan. 1955. Kolding 1956. 72 s.).
- Jellingkongernes mindesmærker. (Dansk Udsyn, 36, 1956, 235 ff.).
- Falstringernes Bygde-Vi og Landsting. Nykøbing F. 1956. (Lolland-Falsters historiske Samfunds Aarbog 1956. Rk. 8. Bd. 2. 289 ff.).
- Il frontone ad arco e trilobato veneziano. Alcune osservazioni sulla sua origine. Venezia 1956. (Venezia e l'Europa. Atti del congresso internazionale di storia dell'arte, Venezia 1955. 224 ff.).
- Visione (?) del re dei Goti. Milano 1956. (Studi in onore di Aristide Calderini e Roberto Paribeni, Studi di Archeologia e di Storia dell'Arte antica. Vol. 3. 1956. 765 ff.).
- Archäologie und Statik. Wien 1957. (Jahresheft des Österreichischen archäologischen Instituts Bd. 43. Beiblatt, 1957. 6 ff.).
- Le baptistère de la *basilica urbana* à Salone d'après les fouilles de 1949. Rome & Paris 1957. (Actes du V Congrès international d'archéologie chrétienne, Aix-en-Provence, 1954. 189 ff.).
- Excursus sulla "Basilica Herculis", ricordata da Cassiodoro. Ravenna 1957. (Corsi di cultura sull'arte ravennate e bizantina. Nr. 2. 75 ff.).
- Fouilles et recherches faites en 1939 et en 1952-53 à Thessaloniki. Recherches sur le palais impérial de Thessalonique: Architecture et mosaïques. Ravenna 1957. (Corsi di cultura sull'arte ravennate e bizantina. 1957. Nr. 2. 79 ff.).
- Cathedra Sancti Petri og dens oprindelige historiske milieu. Kbh. 1957. (Overs. Dan. Vid. Selsk. 1956-57. 48).
- Jelling kongehøje. Resultatet af nationalmuseets udgravninger 1941. Kbh. 1957. (Architekten 1957. Bd. 59. A 4 ff.).
- Kong Theoderik og den nordiske runddysse. En kunsthistorisk studie over Theoderikmausoleets kuppel. Kbh. 1957. — (Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning. Udg. af Det filologisk-historiske Samfund. Nr. 233).
- Mausoleo di Teodorico: Le origini della cupola. Ravenna 1957. (Corsi di cultura sull'arte ravennate e bizantina. 1957. Nr. 2. 67 ff.).
- Le origini della cupola del Mausoleo di Teodorico. Ravenna 1957. (Bollettino Economico. 1957. No. 6. 3 ff.).
- Oltarna pregrada u krunidbenoj crkvi kralja Zvonimira. (Chancel presbytéral dans l'église du couronnement du roi Zvonimir). Split 1957. (Antidoron Mihovil Abramić. I: Vjesnik za Arheol. i Hist. Dalmatinsku 1954-57. 238 ff.).
- Tradition und Christentum in der dänischen Kunst zur Zeit der Missionierung. Wiesbaden 1957. (Karolingische und Ottonische Kunst. Werden, Wesen, Wirkung. 1957. 221 ff.).
- Le théâtre mixte du bas-empire d'après le théâtre de Stobi et les

- diptyques consulaires. Paris 1958. (Revue Archéologique, 1958 I. partie pp. 139 ff; II. partie pp. 20 ff.).
- DYGGVE, EJNAR: Grčka kolonizacija u Dalmaciji. Split 1958. (Urbs. 1958. 12. 99 ff.).
- Heidnisch oder christlich? Stammen die bekannten, in Arkona ausgegrabenen Mauerreste aus einem romanischen Baudenkmal? Frauenfeld 1958. — (Festschrift Joseph Gantner. Formositas romanica. 1958. 109 ff.).
- Et senantikt palads på øen Mljet. Kbh. 1958. — (Overs. Dan. Vid. Selsk. 1957–58. 53).
- La region palatiale de Thessalonique. Kbh. 1958. (Acta Congressus Madvigiana. Proceedings of the Second International Congress of Classical Studies, vol. I. General Part. 1954. 353 ff.).
- Drei Paläste vom gleichen Fassadentypus aus dem jugoslavischen Küstenland. Wien 1959. (Festschrift Karl M. Swoboda, 83 ff.).
- Fra evangeliekirke til magtkirke. Studier til sanctuariets udviklingshistorie. To forelæsninger 1956. Uppsala 1959. (Kyrkohistorisk årsskrift 1958. Bd. 58. 1 ff.).
- La grandeur du style Empire et certaines problèmes qui se rattachent. Paris 1959. (Actes du 19. congrès d'histoire de l'art. 1958).
- Intorno al palazzo sull'isola di Meleda. Rom 1959. (Palladio 1959, 19 ff.).
- Palace na otoku Mljetu sa novog gledišta. Ljubljana 1959. (Zbornik France Stéle. 1959).
- *Aula sacra Aula sancta*. Kbh. 1959. (Studier fra Sprog- og Oldtidforskning. Udg. af Det filologisk-historiske Samfund, nr. 239).
- Nova basilica discoperta u Solinu. Zagreb 1959. (Zbornik Karaman 1959).
- Der slawische Viermastenbau auf Rügen. Gedanken zu dem Svantevittempel des Saxo Grammaticus. Berlin 1959. (Germania. 37. 193 ff.).
- Om vore ældste kongsgårde. Stockholm 1959. (Septentrionalia et Orientalia, Kgl. Vitt. Historie och Antikvitets Akademiens Handlingar. Del 91).
- Mogorilo, Kastell oder Palast, I.stes oder IV.tes Jahrhundert. München 1960. (Akten des XI. internationalen Byzantinistenkongresses 1958).
- Three Sanctuaries of Jelling Type. Lund 1960. (Scripta Minora, Kungl. Human. Vetenskapssamf. 1959–60: 1,1–28).
- Lindos III. Le sanctuaire d'Athana Lindia et l'architecture lindienne. Avec un catalogue des sculptures trouvées sur l'Acropole par Vagn Poulsen. Kbh. 1960. (Fondation Carlsberg, Copenhagen, Lindos. Fouilles et recherches 1912–14 par CHR. BLINKENBERG et K. F. KINCH, et 1952 par E. DYGGVE. 1960. 3 en 2 vol.).
- En marmorikonostasis i Sv. PETAR i Solin med et relief af kong Zvonimir. Kbh. 1961. (Overs. Dan. Vid. Selsk. 1960–61).
- Quelques remarques sur la couronne médiévale en forme de casque. Kbh. 1960. (Acta Archaeologica 31. 175 ff.).

- DYGGVE, EJNAR: La SS. cattedra di S. Pietro ed il suo ambiente storico primordiale. Kbh. 1960. (Analecta Romana Instituti Danici. I. 13 ff.).
- Contributo alla discussione sul *Palatium-Ecclesia*. Roma 1961. (Atti del VII Congr. internazionale di archeol. classica 1958).
- Arkitekturskolens jugoslaviske studier. Kbh. 1961. (Arkitekten 1961. Bd. 63. 137).
- Le Sanctuaire d'Athana Lindia et l'architecture lindienne. Kbh. 1961. (Overs. Dan. Vid. Selsk. 1960-61).
- Der Holztempel Svantevits und der Schuchhardtsche Baubefund zu Arkona. Berlin 1961. (Bericht über den V. internationalen Kongress für Vor- und Frühgeschichte, Hamburg 1958).
- Intorno ad alcuni mosaici di Ravenna. Roma 1961. (Scritti di Storia dell'Arte in onore di Mario Salmi I. 125 ff.).
- Nouvelles recherches au péristyle du palais de Dioclétien à Split. Roma 1961. (Acta ad arch. et art. hist. pertinentia, Institutum Romanum Norvegicae. 1 ff.).
- *Palatium-Ecclesia*. Roma 1961. (Atti del settimo congresso intern. di archeologica classica).
- L'origine del cimitero entro la cinta della città. 1961. (Atti dell'VIII Congresso Internazionale di Studi Bizantini. Vol. VIII).
- Mindesmærkerne i Jelling. Form og Tydning. Kbh. 1962. (Nationalmus. blå bøger).
- Izvorni izgled Peristila Dioklecijanove Palače. Split 1962. (Urbs 1961-62).
- Sui mosaici pavimentali. Milano 1962. (Atti dell'VIII Congresso Internazionale di Studi sull'arte dell'Alto Medioevo 1. 219 ff.).
- *Sepulcrum Domini*. Form und Einrichtung. Baden-Baden 1962. (Festschrift Friedrich Gerke 11 ff.).
- Neue Gedanken über die Kaiserpfalz in Ingelheim. Mainz (Festschrift für Fritz Volbach. Mainz und der Mittelrhein in der europäischen Kunst. 1 ff.). I trykken.
- et MARASOVIĆ, TOMISLAV: Starokršćanski gradski kultni centar u Solinu. Vil blive trykt i Zagreb.
- Les plaques de cancel du baptistère de Split et leur placement premier. Vil blive trykt i Hist. Filos. Skrifter. Dan. Vid. Selsk., Kbh.
- Funkcionalizam u amfiteatru. Vil blive trykt i Split.
- Antička i starokršćanska Salona. Vil blive trykt i Split.

Festskrifter til Ejnar Dyggve.

60 år: Museum, Kunsthistoriske Studier I 1948 (Kbh.).

70 år: Byzantion, Tome XXV-XXVI-XXVIII (1955-56-57). Mélange EJNAR DYGGVE. Bruxelles 1957.

Arkitekten, Særnummer. 1957.